

Numărul 6

Oradea-mare 8/21 februarie 1904.

Anul XL

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe 1/2, de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei.

La aniversarea a șase-zecă.

De Carmen-Sylva.

Ziua mea a început încă de cu noapte și iată cum: Am fost la reprezentația „Regelui Lear”, cea mai minunată din piesele lui Shakespeare. La dramele lui Shakespeare, ca și la quartetele lui Beethoven: totdeauna partea de la urmă, e mai frumoasă. Așa se făcu că reprezentația se sfârși abia la 1 noaptea; căci aici în București teatrul începe la 9. Venii jumătate moartă acasă, atât de mare mi-a fost impresia; dar, înainte de a deschide ușa atelierului auzii muzică dintr'ensul. M'am oprit locului. Ziua mea o uitasem de sevârșire. Resună muzica dulce a unui automat și, cum intrai, aflai totul luminat: miros de flori me întimpină și, printre flori, pisica mea cu panglice roșe și flori, cu mutră de serbătoare, dându-și cu totul seamă de însemnătatea impregiurării. Și pe masă darurile de acasă! Imi și veniră lacrimi în ochi; căci nici odată nu vor mai veni darurile, ce altă dată mi le trimetea mama! Da, se gândiseră să-mi trimită un calendar, cum imi trimetea întotdeauna ea. Nu eră scris nici un cuvânt în el și totuș a trebuit să-l deschid, după obiceiunța veche; căci pe acest ca-

Carmen Sylva.

lendar îl luam altă dată, mai întâiu, pentru că avea il al o maximă și o urare pentru tot anul. Mai erau pe masă pantofiori brodați de copiii asilului Otto, înființat de mama în amintirea reposatului meu frate și în care se creștea la un loc orfan și surdo-muți; și mai erau și tot felul de lucruri de mână făcute de ființi iubitoare. Eu treceam de la o surprisă dragă la alta; nu vedeam însepe nime, până când deodată fetița cameristă ieși ridând de sub masă, sub care stătuse un ceas și jumătate pentru a nu pierde clipa sosirii mele și a pune automatul musical în mișcare. Își închipuiseră, că nu-mi voi aminti de ziua nașcerii mele, care începuse. Acum nu voiam să me mai duc în camera de culcare! Căci, când vin atât de târziu, dorm pe divanul din atelier, pentru a nu tulbură regelui somnul cel dintăiu atât de prețios, după ce toată ziua până la miezul nopții a lucrat. Așa dar nu avea a face când me voiu culcă. Mai stătu decă multă vreme cu pisicuța și întorceam mereu automatul musical, pentru a strică aranjarea! Și când în sfârșit m'am culcat, a trebuit să cetesc multă vreme, pentru a putea să adorm. Eră prea frumos. Și n'a mai fost așa nici odată. De obicei găsiam lucrurile de acasă la sculare, la cinci sau la patru, dar nu la unul după miezul nopții!

Ce-i drept eră și a șase-zecea aniversare! De patru-zeci de ani îmi ziceam că trebuia să fie ceva deosebit! De aceea a și trebuit să înceapă la unul noaptea!

*

Când l-am sculat pe rege, am început să-i mulțămesc din nou pentru splendidul dar ce-mi făcuse și care sosise cu câteva zile înainte: un piano Bechstein. Acest clavier de concert fusese sfințit de Emil Sauer și sunase dumnezeșce, de aceea am mulțămît și mai mult și am găsit că eră prea mare darul. Regele înse a ris semnificativ și a zis că de sigur darul e de ajuns. Când am venit apoi la dejun, se înțelege cu întârziere, pentru că a trebuit să mai mirosoare toate florile și să întorc automatul și pentru că pisicii aș trebuit să se mai joace cu fundele de panglică și cu fetele vesele — am mai găsit un dar: un tablou minunat de frumos de contele Courten, pe care regele l-a cumpărat pentru mine la München! Și când mi l-a dat regele mi-a zis: „Uit-te, îți dăruiesc visul tei!” Tabloul e: „În sala strămoșilor!” O figură de fată tineră, în toaletă de bal, stă pierdută în vise sub lumina puternică de lampă, pe când înderțul ei galeria se pierde în lumina lune; iar în semi-obscur apare spiritul unui cavaler, străvechiu, spre fund, dar totuș se vede bine, și o urmărește cu ochi iubitori și serioși. E un tablou poetic în toată puterea cuvântului! Dar nici visul meu n'a fost mai puțin poetic! La 8 octombrie 1869 am visat că me aflam în palatul nostru din Neuwied, pe Rin, și că palatul eră în flacări. Alergai în sala mare din mijloc, care trece prin doue etaje și care e toată în ștuc și cu reliefuri, și plângeam că sala se va dărîmă! Deodată sosеше, pe scară, călare, un cavaler cu zale de argint, pe un armăsar negru; se oprește în mijlocul salei, unde flacările se oglindiau roșii în armură, descalcă, se apropie de mine și-mi întinde mâna! Și cavalerul avea o barbă neagră! M'aș năcăjit mult cu acest viș, de oare ce ziceam mereu, că nu voiș să me mărit, iar foc înseamnă nuntă. Și apoi cavalerul! Dar opt zile după aceasta, la cinci-spre-zece octombrie, eram logodită! Și când, ani de zile după aceasta am venit pentru întâia dată la Sigmaringen în sala armelor, am esclamat: „Uit-te colo cavalerul meu!”

A fost foarte galant din partea regelui a-mi aminti atât de iubitor de minunatul vis. Se vede că e cavaler! Nu-i așa?

*

Coșurile de flori începuseră să umple odaia! Cu încetul s'aș adunat cinci-zeci — o splendoare! Aș adus vase, donițe, puțin, pentru ca splendidele flori să rămăe în viață! Sala mea de musică arată ca o poveste, frumoasă ca nici odată! Altă dată găsiaș trei, patru buchețele sărăcăcioase în București, acum te-aș putea crede transportat la Nizza! Cel mai frumos liliac în ghiveciuri, clopoței și garofe. De s'ar putea pictă așa ceva! Munți de telegrame sosiră, nici nu le-am putut deschide pe toate! De scrisori și poesii nici nu pot vorbi; căci am atâtea maldăre înainte-mi, că trebuie multe zile pentru a le deschide.

Nici nu pot povesti totul! E mult, prea mult! Asemenea dimineață a unei zile de naștere rămăe pentru totdeauna! Nu poate trece! Florile acestea nu vestejesc nici odată! Nu eră totul ca de obicei. Totdeauna am un stol de copii și nepoți acolora cari

me încungiură, de trei-zeci de ani; dară aceștia fusesseră de asta-dată cu doue zile mai înainte pentru a ascultă pe minunatul violinist Florizel de Reuter. Acest băiat dumnezeesc ne-a încântat pe toți și lui îi dătoresc că seara Crăciunului german a fost pentru mine o serbătoare minunată. I-am făcut un pomușor, de oare-ce se plânse că nu va avea Crăciun! Căci marele musicant e copilaș de un spre-zece ani! Mititelul mi se aruncă la brațe și-mi cuprinse gâtul și asta mi-a făcut atât de bine! Și apoi s'a aședat la orgă și a improvisat fugi... și suite și s'a jucat iar cu jucăriile și iar a făcut musică!

Dar dimineața n'a trecut încă; aș mai venit și ministrii. Și dl Sturdza mi-a ținut o cuvântare minunată, care m'a mișcat cu atât mai mult cu cât îl cunosc de cinci-zeci de ani. Ca fetiță de opt până la zece ani, eram la Bonn și atunci Sturdza eră student și venia mult la părinții mei cari se interesaș mult de tinerul Român cu ardătoare iubire de patrie. Apoi a venit toată casa toți cu nenumărate flori, și la al doilea dejun aș venit prințul și nepotul nostru Carol, fără prințesa care nu se întorsese încă din Coburg cu ceilalți copii. Regele a voit ca nepotul Carol să bea în sănătatea mea. El înse s'a înroșit tare și foarte încurcat șopti: „În sănătatea ta!”; cu atât mai puternic înse ciocni paharul.

*

După amiază am avut, de la cinci până la șapte și jumătate o ședință a societății mele de ajutor a uneia din cele foarte multe! Societatea aceasta caută pe cei mai săraci și le dă lemne. Afară de aceasta am clădit asil, în care primim pe bătrâni și pe orbi. Avem până acuma șase-zeci și nici nu l-am inaugurat încă solemn! Ședința fu cu atât mai frumoasă, cu cât erau multe lucruri bune de relatat și multe lucruri mai bune încă de hotărit și toate doamnele putură să se bucure cu mine de florile ce mi-aș dăruit și să vadă cât de cu îngrijire le țineam pentru a le avea ca mai mult în viață. Eră o încheere frumoasă a unei zile frumoase!

De astă-dată mâncărăm singuri, eu și regele. Sânt prea obosită și caut, când pot, să-mi asigur liniștea. De altfel mâncăm ziua de obicei cu toată casa noastră. Dar după ședință am fost obosită. Nu trebuie să se uite că ziua începuse de la unul noaptea! În loc de a me culcă înse, pe dată, ceea ce ar fi fost cu minte, am pus să se aprindă iarăș lumina electrică în camera mea, și am chemat pe toate servitoarele, cari aș fost primele; acum voiam să fie și cele din urmă. Printre dênsele se află copii din asilul Otto și aceștia se bucurară de splendoarea florilor și de pantofiorii impletiti; căci eu nu port alții... Și a trebuit să le esplie tabloul! La urmă veniră pisicuțele, cari voiaș să mai serbeze puțin, și apoi am mai deschis scrisori și telegrame până când n'am mai putut de oboseală și a trebuit să me culc! Aceasta a fost aniversarea a șase-zecea, în vederea căreia de patru-zeci de ani me bucur! Ce-i drept n'am creșut că mâni iubitoare mi-o vor înfrumșetă atât! Atunci me gândiam numai la pacea mare care locuește sub perul alb, dacă nu și la dragostea mare a unei vieți întregi, la bogata recoltă după mult arat și sêmănat și cultivat și muncit!

Asemenea prilej nu e mai trist prin faptul că te face să te primbi prin cimitirul inimei tale și că sameni flori pe el! Tinereța mea a fost o despărțire neîntreruptă de cei mai iubiți, de atâtea fete tinere

și drăguțe, așa că am aproape mai multe amice sub pământ decât pe el. Cum a fost mai târziu altfel! Dară învățasem din breviarul pentru profani al lui Schefer, pe din afară, minunatele lui versuri: „Cine nu poate trăi cu cei pe cari îi iubește, atunci când sunt departe, ba chiar morți — acela i-a pierdut cu desevârșire!” Ar fi trist, dacă morții ar fi pierduți pentru noi; căci atunci n'ar fi trăit nici odată! Atunci viața ar fi pustie și goală, ea, care ar trebui să fie atât de bogată, atât de bogată, ca fiecare cuvânt, fie ce privire bună pe cari le-a primit intrinsec! Nu me simt mai săracă pentru că scumpele brațe nu me mai cuprind și voiele iubite nu-mi mai resună, ci mulțămesc în toate zilele lui Dumnezeu că le am pentru vecie, cel puțin pentru acea vecie, pe care ne-o putem închipui!

Doar nimic nu piere! Totul durează câtă vreme creierul nostru le poate păstră! Viața e mult mai bogată, decât ți-ai închipuit în tinerețe și cuprinde atâtea surprinderi și greutăți, cari după ce au trecut, ar putea fi numărate sau se numără chiar printre cele frumoase. Nici nu pot înțelege cum se poate vorbi de trecut! Totul e prezent! Totul e de față, totul aproape! Cinci-zeci de ani nu sunt nimic! Dacă te gândești cu încordare la trecut, ți se pare că nu e la mijloc nici un ceas și că ești încă același ca la vârsta de trei ani! Nici cusururile măcar nu ți le schimbă, ci cauți numai să le faci de suferit pentru ceialaltă; dar ele există mereu și cer să fie combătute!

*

Dară nici la alții nu trebuie să uii, cum nu uii nici la tine, că cusururile cele mai multe sunt numai reversul, sau chiar numai esagerarea unei calități și dacă nu iubești pe oamenii cu greșelile lor, nu-i iubești de loc! Aș dori să pot trimite tuturor celor cari mi-au trimis scrisori, poezii și telegrame atât de dragi, tot parfumul de flori, care umple camera și inima mea! Ca valuri mari așa vin din toată lumea, în cuvinte pline de iubire, spre mine; și tăcuta mea chilie e luminată și călduroasă și reflectă tot ce luminează în ea și repetă în eco tot ce s'a cântat aci!

Mii de mulțumiri tuturor celor de aproape și de departe! Mii de mulțumiri că toți s'au îngrijit a înfrumuseța, cu mult peste așteptările mele, renumita aniversare a șase-zecea! Dumnezeu mi-a dăruit o fantazie frumoasă și rodnică, dară am găsit întotdeauna că realitatea întrece fantazia!

Din cea mai fragedă tinerețe m'am bucurat de ziua aceasta și de acum voi avea această bucurie până în ceasul morții!

Oare aceasta nu e destulă fericire?

Gugetări.

Speranța este singurul bun, ce ne rămâne, când nu posedăm nimic.

*

Cu cât seamănă cineva dorințe, cu atâta mai puțin culege.

*

Viața fiecărei femei e o poezie de lacrimi.

*

Cine nu știe suferi, n'are inimă mare.

Potignire

*Și iată dacă ne-am luat
Jos masca de pe față:
Din toate câte le-am visat,
Nici umbră de viață.*

*Tu un apostol liniștit
Și neobosit încă;
Cu crucea ta spre răsărit
Te urci încet pe stâncă.*

*Iar eu me potignesc și cad...
Nici nu mai știu de mine,
Și totuș pare că me duc
Pe-acelaș drum cu tine.*

Liliae.

Catastrofa Daciei.

— Roman istoric. —

(Urmare.)

Nu pot pricepe nepăsarea stăpânei mele — respunse sclava. — În momentul pericolului extrem lăsa casa pustie. Barem de ne-ar fi dat îndrumările necesare unde să punem în siguranță obiectele mai prețioase, să nu ajungă în mâinile inamicului jăfuitor.

Cuvintele slavei avură efectul unui trăsnet din cer senin asupra lui Aelius.

Selava observă paloarea surprizei îngrijate pe fața lui Aelius și grăbi a-l liniști cu următoarele cuvinte:

— De viața Lucilei nu fi îngrijit. Sunt convinsă pe deplin, că de present e departe de Sarmisegetusa. Încă pe la mezul nopții a venit după ea Agapit și a dus-o cu sine; de a bună seamă să o scoată din acest iad îngrozitor.

— Cine e acel Agapit? — întrebă Aelius cu mirare crescândă.

— Un coreligionar de al nostru. Om sărac între împregiurări normale, dar între necazurile zilelor viforoase ce le-am ajuns, mai bogat decât Lucullus.

— Nu te pricep.

— Lucru natural, de oarece nu știi că acest Agapit poate părăsi capitala când voește.

În sufletul tremurător de îngrijare al lui Aelius se aprinse o lumină binefăcătoare, care îi redădu liniștea răpită de comunicarea primă a slavei.

— Acest Agapit de a bunăseamă cunoașce calea secretă folosită de creștini pe timpurile persecutărilor religioase.

— Așa e — întări sclava. — Și fiind că Agapit e om bun, și-a adus aminte de nenumăratele ajutoare cu cari îl copleșise stăpâna mea. Când a vădit că sabia inamicului are să iase biruitoare din crâncena încăerare a acestei nopți grozave, i s'a făcut milă de sărmana mea stăpână și a venit după ea să o scoată din mijlocul infioratului macel ce-l prevedea.

Și pornind iute spre fundul curții:

— Fii cu răbdare — zise — până voi ascunde și aceste obiecte, apoi o să mergem la Agapit care-ți va spune unde e Lucila acum.

*

Peste câteva minute sclava porni cu Aelius cătră locuința lui Agapit.

Pe stradă mișună o mulțime de oameni agitați și infricați. Toiul de luptă încetase; optimiștii credeau că inimicii au fost respinși. În sinurile desperate începuseră să se întoarcă încrederea de sine.

— Lucila a zis că ești în munți — se adresă sclava lui Aelius. — Te așteptase multă vreme și nu putea pricepe cauza întârzierii tale... Dar eu numai acum observ că n'ai venit în capitală pe calea cea secretă, căci în acest cas ar fi trebuit să te întâlnești cu Agapit. Tu înse, precum se vede, nici nu-l cunoști. Cum ai reușit deci a intra în Sarmiseghetusa?

— Mi se pare ca și când peste mine ar fi trecut un vis viforos. Îmi va trebui timp lung ca să-mi pot aduna amintirile risipite și să pricep șirul logic al minunilor reîntrerupte sevărșite de providența ocrotitoare în favorul meu.

Ajunși la locuința lui Agapit, pe acesta îl aflară în curte privind cu ochi lacrimoși la grindile afumate ale căsuței sale, al căreia coperiș arsese cu desevărșire.

Fără de a aștepta întrebarea sclavei, arătă cu mâna spre ușă, invitându-i să intre.

În pragul ușei, Aelius se opri cu picioarele înrădăcinate.

Pe fața casei zăcea lungit pe spate un bărbat cu obrazii supți de suferințe și palidii ca perețele. Pe trăsăturile încremenite ale feței sale sbârcite flacăra unei lampe de oleu așezată la cap aruncă o lumină gălbinoasă, potențând prin tremurarea ei nesigură paloarea chipului sleit. Ochii lui erau adânc cufundați în orbitele împrejmuite de cercuri albastre și porțile sufletului: pleoapele sale, vinete și umflate, vorbeau în limba lor mută de chinuri oribile, de agonie îndelungată. Mânile lui zdrobite de rane sângeroase zăceau încrucișate pe peptul lui desvilit și pătuns de mai multe împunsături mortale.

Lângă acest trup rece și chinuit ingenunchia o femeie frumoasă și se rugă cu mâinile împreunate, Aelius își purtă zăpăcit privirea când la mort când la ființa drăgălașă ce se rugă asupra lui.

În ce culori vii își imaginase Aelius întelnirea sa cu Lucila, și între ce impregiuri triste se realiză aceea!

Esclamarea de bucurie îi inghetă pe buze și se mulțumi cu o mută îmbrătoșare călduroasă, în care cele două inimă iubitoare se împreunară.

— Ai sosit cam târziu ca fericirea noastră să fie desevărșită — curmă tăcerea apăsătoare Lucila desmetecindu-se din îmbrătoșarea iubitoare.

În privirea lui Aelius cu care întimpină aceste cuvinte de reproș nemeritat, eră un amestec de nespūsă durere și jalnică tristeță.

— Iartă-me, Aelius, că îți grăesc în acest mod, — continuă Lucila. — În nespūsă-mi durere ce-mi stringe inima, nu-mi prea pot alege cuvintele. N'am avut intențiunea de a-ți face imputări, că n'ai urmat chemării mele momentan, căci sunt convinsă că ți-a fost imposibil.

În semn de mulțămită Aelius strinse cu intimitate mâna miresei sale.

— Acum n'am nici un sprigin în aceasta lume — se tângui Lucila, lăsând curs liber lacrimilor ce o podidiră.

— Din durerea ta väd că te-a ajuns vre-o ne-

norocire mare, iubita mea — grăi acum Aelius. — Ori cât de zdrobitoare să fie înse durerea ta, n'ar trebui să zici că n'ai nici un sprigin în aceasta lume, știind că me află lângă tine.

Lucila se alipi de Aelius și și puse capul pe peptul lui.

— Ce ți s'a întâmplat, scumpa mea? — o măguli Aelius. — Te-am aflat rugându-te lângă un bărbat necunoscut. Ce ți-a fost ție acest om, a căruia moarte atât de adânc te-a impresionat?... Väd că nu e ostaș și nu-mi pot esplică unde a căpătat aceste rane grozave.

Lucila își șterse lacrimile și conducând pe mirele seü la o laviță, se puse lângă el și începuseră povestii cu vers tremurător.

— Bărbatul acesta ce zace aici înaintea noastră cu trupul mutilat, încremenit de răceala morții, a fost unul dintre cei mai fideli sclavi de ai tatii. Numele lui a fost Filetus. Singur moartea acestei inimă atât de fidele, care a fost mentorul copilăriei mele, căci el m'a înzestrat cu toate cunoștințele ce le posed, ar fi fost de ajuns să mi se scalde sufletul în lacrimi și jale. Dar nenorocirea ce s'a năpăstuit asupra mea, e mult mai mare.

Fata întristată scoase un oftat adânc din pept și după aceea continuă:

— Ți-am grăit de mai multe ori și, de-mi aduc aminte, ți-am amintit și 'n ultima mea scrisoare că tata de un timp încoace eră neodihnit, voin să-și pună mâna pe o comoară mare, care după cum prețindea un document vechi, ar fi fost îngropată oareunde în giurul Sarmiseghetusei. Zi și noapte numai acest cuget îl preocupă, cu atât mai vërtoș că și Filetus, pe care îl încredințase să cerceteze afacerea, îl întăriă în credința sa că documentul nu eră fără temeii.

În urma poruncii tatii, Filetus se mută la Sarmiseghetusa, să-și continue cercetările în fața locului.

Buzele lui Aelius involuntar se contraseră de un zimbet ușor.

— Nu zimbă de credulitatea lui Filetus. Acest om înțelept și serios nu putea fi indus în rătăcire. Despre aceasta me convinsei și eu, când după de-sastrul de la Apulum strămutându-ne locuința în Sarmiseghetusa, auđii de pe buzele lui serioase că aserțiunile documentului, pe care la început și eu eram aplicată a nu pune nici un pond, sânt basate pe adevăr.

„Zelul tatii de a se vedea cât mai îngrabă în posesiunea avuției ce zăcea nefolosită în pământ, căpăta nutremânt nou în acea impregiurare, că Goții deciși de a subjugă toată Dacia, impresorară Sarmiseghetusa. Părerea tuturor se uniă în credința că Romanii nu vor putea resistă timp îndelungat inamicului mult mai puternic.

— Tata, în iubirea sa de patrie, se decise să pue averea colosală — locul unde eră îngropată fu statorit de înțeleptul Filetus cu precisiune — pe altarul patriei amenințate. În conțelegere cu guvernatorul voi să corupă pe comandantul Goților, al căru nume eră Athaulf, să-și retragă pe un timp oarecare oștirile din giurul capitalei, cređend că până atunci va sosi ajutorul împăratului.

„Filetus și tata erau necăjiți de moarte, știind că posed mijloacele cu cari ar putea mântui Dacia de un desastru ireperabil, și totuș erau nevoiți să stee cu mâinile legate, neputend eși din capitală.

Din aceasta incurcătură îi scosei eu descoperindu-le existența unei căi secrete, pe care puteau părăsi Sarmiseghetusa când voiau.

„Din acest moment n'a mai fost nici o putere care să fi putut reținea pe tata de la împlinirea

nul seŭ fără de a ști eu când pleacă... Azi e a patra zi de când l-am vădut pentru ultima oară.

Pe obrazii Lucilei se porniră șiroae de lacrimi ardătoare. Abia își putea continua povestirea printre sughituri de plâns.

Primul născut.

acestuï pas temerar. Totuș reușit a-l înduplecă să-și amâne întreprinderea periculoasă. Goții ne molestaï în toate nopțile cu atacuri vehemente.

„Vedënd tata că î staï în cale cu temerile mele, în urmă se decisă să-și ducă în deplinire pla-

— Trei zile am purtat în sin frică și neliniște. Vedënd că tata nu se mai întoarce, l-am rugat pe Agapit să iașă sub scutul nopții din capitală și să cerce după urma lui. Trecëndu-mi orele între frică și speranță nesigură, am suferit chinuri de carî nu

doresc nici inamicilor mei. Așteptam pe Agapit și me temeam totodată de rentoarcerea lui.

„Într'aceste sosi și noaptea ultimă cu grozăveniile sale sângeroase. Când toful de luptă eră mai înflorător, și Goții reușiră a intra pe cateva locuri în oraș, veni la mine Agapit și me rugă să-l urmez.

„Din fața-î posomorită pricepui că-mi aduce vești rele.

— „Grăbește — îmi zise serios și adânc emoționat. — Filetus a rentors și voește să-ți vorbească. Tot trupul lui e încărcat de rane, nu șciū apucă-l-om în viață sau ba“.

„Sosiți aici, pe Filetus l-am aflat lungit pe fața casei. Cređui că e mort, cum zăcea nemișcat cu fața palidă; numai când, în restimpuri lungi, respiră printre suspine dureroase, se vadea că încă nu i-a ieșit sufletul.

„Când me vedū, se părea că a căpătat putere nouă, căci se rădică pe un cot și-mi zise șoptind de slăbiciune:

— „N'am putut să me trag până la tine, de aceea am trimis pe Agapit să te cheme. N'am vrut să mor înainte de a te înșciință despre nereușita întreprinderii noastre.“

„Tot sângele mi se grămădi în giurul inimii, respirarea mi se oprī. Presimțiam că Filetus a venit să-mi aducă vestea morții tatălui meu și totuș nădăjduiam că nu voiū auđi aceasta șcire grozavă.

— „Am aflat comoara lui Mucapor — continuă Filetus lăsându-se pe spate. — Lucrurile mergeau bine... Eram în rentoarcere spre capitală... Oamenii noștrii gemeau sub greutatea aurului ce-l aduceau. La marginea pădurii ne-au ieșit în cale Goții și au voit să ne iee prizonieri. Noi ne-am opus... Tatăl teū s'a purtat brav... L-am vedū cum a sfărîmat cu o lovitură puternică capul lui Athaulf... Eū am căđut la pământ lovit și străpuns de Goți... Nu șciū câtă vreme am zăcut ca mort... De-ajuns atăta că am reușit a me tări cu chiū și vai până aici să-ți spun să nu mai aștepți pe tatăl teū“.

„Filetus începū a horcăi. Povestirea îi esauriă puterile.

„Înainte mea se întunecă lumea. Ochii mi se umplură de lacrimi, durerea-mi sugrumătoare isbucni în plâns amar.

— „Îngroapă-l... nu-l lăsă fearelor și paserilor... La marginea pădurii“... — auđii pe Filetus șoptind.

„Când îmi veni în ori din amețeala durerii ce-mi pătrunse întreaga-mi ființă, împregiurul meu eră tăcere de morment. Numai când și când pătrundea până la mine toful de luptă, elocotind infundat ca murmurul îndepărtat al apelor ieșite din albie.

„Filetus nu mai resuflă. Îmi pusei degetele pe mâna lui, aceea eră rece ca gheața. Stăteam lângă un mort și plângeam.

„În aceasta poziție m'ai aflat când ai intrat.

Lucila se sculă de pe laviță, își șterse ochii de lacrimi. Fața sa palidă se înroși și cu glas insufletit continuă:

— În nenorocirea ce s'a năpăstuit asupra mea me mângăi cu aeea șcire, că tata nu s'a espus pericolului de a-ș perde viața din motive egoiste, ci din iubire de patrie. Sūnt mândră de moartea tatii; el e martirul patriei!

— Binecuvântată să-î fie memoria! — adaugă Aelius.

În acest moment intră în odaie Agapit. Păzirea

febrilă cu care împinse în lăuntru ușa, și confusia ce i schimbă aproape până la necunoștință obrazii palidii, mărturisău că e înfricat.

— Din mijlocul orașului se aude sgomot mare — zise îngrijat. — Se pare că toate trimbițele și tubele ostașilor noștrii cântă. Nu pot pricepe ce să însemne aceasta fanfară asurđitoare. Inimicul și-a retras trupele...

Ascultând cu atențiune putură destinge lămurit și aici glasurile ascuțite de trimbițe din murmurul surd de strigăte.

— Goții au năvălit din nou asupra noastră — zise Aelius. — Retragerea lor a fost numai o cursă, care ne-au aruncat-o să ne poată strivi cu desevșire.

Sgomotul pe strade tot creșcea și se apropiă.

— Iubită Lucila! — se hotări în sfârșit Aelius. — Dacia nici odată n'a avut mai arđătoare trebuință de brațele filor sei, ca în acest moment decisiv. Onoarea și demnitatea de cetățean român me chiamă în șirul ostașilor. Dacă va voi Dumnezeu, me voiū rentoarce să-ți povestesc și eū prin câte suferințe am trecut de la ultima noastră întâlnire.

— Mergi, Aelius, eū nu te rețin! — zise Lucila cu insufletire. — Eū me voiū rugă pentru tine!

După o călduroasă îmbrășoare de adio, Aelius năvăli în fugă afară.

(Va urmă.)

Tit Chitul

Cântărețu nostru.

*Din ciaslov cântă duios
Cântărețu, Ghiță-l Popii
Și pe chipu-i blând, frumos,
Căd șireag într'una stropii.*

*Învechitu-i-s'a glasul,
Albu-i tot de bătrânețe...
Și azi nu mai ride cântărețu
Fetelor pe sub mustețe.*

*Și-ășă spune de cu jale
Din psaltire câte odată,
Că plânge popa în altar —
Plânge biserica toată.*

*Când feți și fete 'n podișor
Trağănă „amin“-ul...
Mi-l săgeată un fior
Și-l taie suspinul.*

*— Am avut și eū o fată...
Șoptește păscut de-un dor,
Și s'o dus, s'o dus, mēi tată,
În lumea fericirilor...*

Bpesta.

Emanuil Stoiea.

Henryk Sinkiewicz.

T r e i f e m e i .

(Urmare.)

De mult s'a întemplat aceasta?*

„A trecut trei ani de atunci. Atunci avea 20 de ani... S'ar fi putut mărită în timpul acesta de 22 de ori, dară nu vrea... Gurile rele zic că ea aşteaptă un principe. Dară s'a adaverit că-i minciună; nu de mult a respins pe un principe. În fine ştiu că nu are prejudeţe şi dovada cea mai eclatantă e că până în ziua de azi trăeşte în prietinie intimă cu de toţi cunoscuta, drăgălaşa şi talentata şi a. m. d. noastră Eva Adami, cu care a făcut cunoşcinţă la timpul seî în internat.

Când audii aceasta, săriti de bucurie. Dacă aşă staî lucrurile, nu mai am trebuinţă de Ostynski. Iubita şi fidela mea Eva me va prezentă dnei Elena Cotezanowski.

„Ascultă, nu vrei să me presinţi? — întrebai pe Ostynski.

„Dacă într'adevăr voeşci să faci cunoşcinţă cu cineva, vei află tu mijloacele şi căile necesare, — respunse el, — dară de oare-ce tu m'ai dat îndêret de de la Casia, nu voesc ca cineva să zică că eî aş fi conclucrat... În sfêrşit ştiu eî... Remâi cu bine!“

XII

În ziua aceea eră să prândesc la Sustowski, dară le-am scris că nu voiî veni...

Durere de măsele nu am avut nici odată, dară în sfêrşit puteam s'o invoc drept pretecest.

Hela ziua întreagă imi eră prin cap; ce pictor ar fi acela, care ar putea uită vre-odată faţa ei!

În ideie pictasem cel puţin zece portrete de-ale ei; imi veni şi ideia unui tabloî, în care faţa Helei s'ar face admirabil. Ar trebui să-o vîd inse încă de vre-o câteva ori.

Fug la Eva Adami, dară nu o găsesc acasă. Seara primesc un bilet de la Casia, în care me invită să fac dimineaţa o preumblare cu ea în parc şi apoi să dejunez la ei. Ce mai necaz cu preumblările acestea.

Nu pot să merg; căci dacă nu merg dimineaţa la Eva, nu o găsesc toată ziua...

Eva Adami (acesta e numele ei de la teatru, în realitate o chiamă Anna Jedlinski) e o fată est-raordinară.

Eî sunt de multă vreme prietin cu ea şi sîntem per „tu“.

Vor fi deja noue ani de când s'a dus la teatru, şi cu toate acestea a remaş nevinovată în adevêratul înţeles al cuvêntului. La teatre sînt de sigur multe femeî, cari fisicesce sînt nevinovate; dară dacă ar putea tradă corsetele lor toate poftele inimei, atunci de sigur ar roşi şi un pavian. Teatru strică inimele, cu deosebire cele femeşci.

Ar fi o minune, dacă 'ntr'o femeie, care zi de zi represintă iubirea, fidelitatea, etc. nu s'ar desvoltă în sfêrşit simţemêntul, că toate acestea virtuţi sînt numai aşă de azi pe mâne, cari aparţin ce e drept artei-dramatice, dar cu viaţa nu aî nimic de-a face.

Deosebirea colosală între artă şi viaţa reală o întăreşte numai în simţemêntul ei; rivalitatea, lupta după aplause inveninează pornirile mai nobile ale inimei.

Atingerea conţinuă cu oameni stricaţi, cum

sînt actorii, deslânţueşce în ele sensualitatea. Nu esistă pisică de Angora, care în astfel de situaţiuni, fie ori cât de albă, să nu negrească. Asupra acestora poate învinge numai un talent puternic, care se curăţă în focul artei, sau o natură cu totul tot este-tică, în care reul nu poate pîtrunde, ca apa prin penele lebedei. O astfel de natură „inpenetrabilă“ e şi Eva Adami.

Ostynski susţine că actorii numai întru atâta aparţin lunei artistice, cât şi clarinetele, posauenele etc.; inse nu are dreptate.

Dovada cea mai eclatantă e Eva Adami, care e artistă din cap până 'n picioare, atât cu privire la talent, cât şi la simţemêntul estetic, care a ferit-o de celea rele ca şi o mamă....

Cu toată prietinia, care me leagă de Eva, tot nu am vorbit de mult cu ea; se bucură foarte când me vîd, cu toate că făcea o faţă curioasă, pe care nu mi-o puteam esplică.

„Cum îţi merge, Wladek, — zise ea, — bine că te mai vîd odată?“

Eram bun bucuros că am găsit-o acasă.

„Diva mea aurie, — respunsei eî, — cunoşci tu pe dna Elena Cozanowski, pe aceasta zină a Ueraniei?“

„De sigur; imi e prietină!“

„Presintă-me“.

Eva dădă din cap.

„Te rog, dragă; dacă me iubeşci“.

„Nu, Wladek, nu...“

„Veî cât eşti de urită, şi eî eră să me inamorez odată de tine!“

La cuvintele aceste îşi schimbă tonul, se răzimă pe coate (o minune, dar' nu coate!) îşi acoperi obrazul palid cu mâinile şi întreabă:

„Când?“

Eî ard de pofta de a vorbi de Hela, dar fiind că odată eră cât pe aci să me inamorez de Eva, şi fiind că vrea să-i fac voie bună, încep a povesti.

„Iată cum s'a întemplat! Odată după teatru ne am dus în grădina botanică. Aduci-ţi aminte ce noapte frumoasă eră? Şeđurăm pe o bancă lângă basin. — Tu ziceai că voeşci să audî glasul privighetoarei. Aşă-mi eră de jale, imi luai pălăria din cap, căci me durea capul, şi tu ai mers la basin, ai udat batista şi mi-c puseşi cu mâna pe frunte: Dacă prind mâna aceasta şi o sărut, atunci sînt perdut! Atunci me inamorez de moarte în tine...“

„Şi?“ întrebă Eva încet.

„Deodată ţ-ai retras iute mâna, ca şi când te-ai fi socotit altcum?“

Un timp oareşcare Eva sta ca perdută, se trezi apoi şi zise cu iuteală nervoasă:

„Să tăcem despre aceasta, te rog...“

„Bine, să tăcem... Şciî ceva, Eva, imi eşti cu mult prea dragă, ca să me pot inamora cândva de tine. Una eschide pe cealaltă. De când te cunosc, am faţă de tine o simpatie adevêrată şi conşciênţioasă“.

„Dară! — respunse Eva, ca şi când s'ar cugetă, — adevêrat e că tu eşti fidanţat?“

„Adevêrat“.

„De ce nu mi-ai spus nimica?“

„De oare ce fidanţarea s'a stricat, şi numai acuma s'a adus iarăş în ordine. Dar dacă cu aceasta voeşci să-mi zici, că eî ca logodnic acuma nu pot face cunoşcinţă cu dna Elena, apoi îţi declar de la

inceput: prima oară am fost pictor și apoi logodnic. Sau ți-e teamă de ea?”

„Scoate-ți greurușii din cap. Eă nu te presint, căci nu voesc să-o dau pe gura oamenilor. Se povestește că de vre o câteva săptămâni Varșovia jumătate e amorisată în tine; se lătesc lucruri grozave despre fericirea ta. De-abia eri am auzit gluma, că tu din celea 10 porunci ai făcut una — știi care?”

„Care?”

„Să nu poftesci femeia deaproapelui teă — in-sedar...”

„Dne, Dne, tu veđi necasul meă, dară gluma e bună.”

„Și nimerită?”

„Ascultă Eva, vrei să știi purul adevăr? Eă totdeauna am fost nebun, neindemânatic, n'aveam noroc la femei. Oamenii își inchipue cine știe ce, și tu nu cređi cât adevăr zace în espreșiunea: Dne, Dne, tu veđi necasul meă.”

„Povero maestro!”

„Lasă italiana... vrei să me presinți la dna Coczanowski?”

„Nu, Wladek; eă nu pot... cu cât te ține lumea un Don Juan mai mare, cu atât mai puțin se cuvine, ca eă ca actriță să te introduc la o femeie, care atrage asupra sa privirea tuturor ca și Hela.”

„Și de ce me primești tu?”

„Aceasta e altceva! Eă sunt actriță și întrebuințez cuvintele lui Shakespeare: „Dacă ai fi mai curată ca lacrima mai albă ca neaua, tot nu vei scăpa de calumniare”.

„Și știi tu că eă din cauza aeeasta pot inebuni? Fiecăruiă îi este permis să o cunoască, să petreacă în apropierea ei, să o privească: numai mie nu! Și de ce? Pentru că am pictat un tablou bun și am ajuns la un renume.”

„Din punctul teă de vedere ai dreptate — respunse ridând Eva. — Tu nu veđi ghici că eă am știut de mai înainte, de ce ai venit la mine. Ostynski a fost aici și me capacită, că mai bine să nu te introduc la Hela.”

„Aha, pricep, și tu i-ai promis?”

„Nu, ba încă m'am supărat... dară am de gând a nu te prezentă. Să vorbim acuma de tabloul teă.”

„Lasă-me 'n pace cu tabloul și cu pictura. Dar dacă astfel staă lucrurile, apoi bine. Eă îți dau cuvântul meă de onoare, că în decurs de 3 zile fac cunoșcința dnei, și chiar și dacă va fi trebuință să me travestez.”

„Travestează-te ca grădinar și du-i un buchet din partea lui — Ostynski.”

(Va urmă.)

Trad. de : Octavian Mureșianu.

F l o a r e a .

Baladă populară, auzită în comuna Șard, comit. Albei Inferioare.

Sus în sus la Hususă
Tine Petruț făgădă;
Și are ș-o fată mare
A căreia nume-i Floare;
Ș-o dus vestea de frumoasă
Până 'n țara hai turcească.

Joi căn' ziuă se făcea,
Floarea din pat se sculă,

Fata dalbă își spălă,
Șterguri albe că-ș luă
Și cu e e se ștergea;
Păru mândru-și pieptănă,
Pe fereastă se uită,
Din inimă că oftă
Și din grai așa grăia,
Cătă maică-sa zicea:
— Nu știi, maică, ce-am zărit,
Ori că turcii s'or pornit
După fete de robit,
Haida maică și m'ascunde,
Un'e-i și tu oare unde,
În grădină
La stupină,
Sub on fir de șilimină,
Să nu pic la turci pe mână.

Ea nici vorba nu sfârșia,
Turcii 'n casă se băgă,
De Florica întrebă.
Maică-sa din grai grăia:
Turcelor, coconii cinstiți,
Pare-mi bine c'ați vinit,
Da n'am fată de mărit,
Că Florica mi-o murit.
De nu mi-ți erede cuvântu,
Haidați să v'arăt mormântu,
De nu mi-ți crede vorba,
Haidați să v'arăt crucea.

Da turcii tâlhari și căni,
De nime nu întrebară,
Se luară
Și cotară
Pe Florica o aflară,
În grădină
La stupină
Sub on fir de șilimină.
Și de mână o luară
Și în casă o bogară;
Florica din grai grăia:
— O tată dacă mi-i da,
Ardă-ți focu crișma ta,
Ba chiar și pe dumneata.
Tată-s'o din grai grăia:
— Io Florică nu te-oî da,
Până capu sus mi-o sta.
Turcii paloșu scotea,
Capu tatii râteză.
Florica din grai grăia:
— O maică, dacă mi-i da,
Ardă-ți focu crășma ta,
Ba chiar și pe dumneata.
Maică-sa din grai grăia:
— Io Florică nu te-oî da
Până capu sus mi-o sta.

Turcii paloșu scotea,
Capu maichii râteză.
Iar turcii tâlhari și căni
Și cu suflet de păgân,
De nime nu întrebară,
Pe Florica o luară,
În căruță o suiră
Și cu ea la drum porniră.
Cân' la Dunăre-ajungea,
Ea din grai așa grăia:
— Turcelor, coconii cinstiți,
Slobođiți-mi mânăle,
Să-mi astring vecinile,
Să-mi spele hănițele,
Hănele părinților
De paloșul turcelor.
Turcii cum o deslegă,
În Dunăre se tipă
Și din grai așa grăia:
— Decât mândra turcelor,
Mai bin' smoala petrilor
Și hărana peștilor.

Enea Pop Bota.

SALON.

Noapte bună fericire . . .

— Fantasia. —

Zilnic întâlnește o ființă dulce.

Nu ajunge înse cu atâta.

Și noaptea o vede, îmi apare în vis, în imaginațiune.

În momentul, în care am vădit-o pentru prima oară, în inima mea s'a născut un dor nebun.

Voiam să o cunosc, să cad în genunchi înaintea ei și să-i spun că o iubesc, că numai pentru ea trăiesc.

Fatalitate înse!

O voce sinistră, în ton imperios, dar dulce și binevoitor, îmi ordonă să fug de ea.

De ce?

E atât de frumoasă, pare că e un inger, o fecioară.

Are talie seducătoare, ochi negri în cari se reoglindează o bunătate cerească, buze ademenitoare, cu suris dulce și îmbătător de fericire.

Natura i-a donat giuvaerele și tesaurile cele mai prețioase.

O! tu voce blestemată, satanică!

De ce îmi impunî să fug de ea?

Nu ai vădit cu câtă amabilitate și nevinovăție se uită la mine?

Nu ai vădit, când o întâlnesc, acea fericire de paradis, ce residă pe fața ei nevinovată?

Nu ai vădit surisele ei dulci, de cari me face părtaș, când copleșit de o pasiune vulcanică, întocmai ca un criminal, care când voește să comită o crimă, privește în gîr de sine, să vadă dacă momentul e binevenit, nu-i stă în cale vre-un obstacol, vre-o dificultate, îmi ridic privirea la ea?

Nu ai vădit focul viu, consumător și nebun ce arde în ochii ei?

Ea me iubește, me iubește!

Oh! hienă, de ce nu ești ființă vie, ca să te nimicească, să te sugrum?

Mii și mii de bucățele te-aș face, apoi te-aș arde pe foc, iar cenușa ta aș duce-o în pustietate...

Vai! destinul omului e grozav, e nespuse de crud.

O iubesc, o iubesc până la nebunie și ea tot astfel me iubește și să nu ne fie permis să gustăm din păharul fericirii, să nu-mi fie permis să aflu balsam chinurilor și durerilor mele grozave ce zac în sinul meu, să nu pot stinge focul mistuitor ce-mi arde inima!

Și numai vocea acea sinistră e cauza!

Oh! tu spirit diabolic!

E noapte.

Un sgomot neobișnuit me trezește din somn.

Ce nefericire!

Ce nenorocire!

De unde a provenit acel sgomot infernal?

Și de ce chiar în momentul când visam cu aceea ființă dulce, cu idealul meu?

Și ce vis frumos și poetic!

Eram într-o dumbrăvioară fermecătoare.

Floricelele scaldate în roasă răcoritoare, șoptiau în graiul lor fermecător, păsărelele sburau sburdalnic, concertând într-o armonie dulce, soarele măiestros se ridică pe cerul senin ca o lăcrimioară, lăsându-și razele sale arginții pe iarba verde și mirisitoare.

Totul, totul eră poetic, sublim și divin, totul vorbea de farmecile dulci ale vieții.

Noi — eu și ea — ședeam sub un arbore vechiu. O țineam în brațe, avându-i mâinile ei mici și albe ca crinul în ale mele. Capul îi eră culcat pe peptul meu. Cu nesațiu sorbiam nectarul de pe buzele ei. Îmi jură că nu me va părăsi nici odată. O! Doamne, să inebunesc de atâta fericire!

— Nefericitele! aud vocea sinistră.

— Oroare! exclam cu furie, apoi numai decît am întrebat-o:

— De la tine a provenit acel sgomot infernal, care m'a conturbat în visul meu atât de fericit?

— Da...

— Oh! tu spirit diabolic!... De ce nu-ți amuțește vocea blestemată?... De ce me însoțești ca o fantomă?... Te urese!... Aș voi să te sugrum, ca să nu mai stai în calea mea, nu am înse putere!... Lasă-me, du-te!... Nu îmi mai conturbă fericirea...

Vocea sinistră a erupt într'un plîns dureros.

După câteva momente plînsul a încetat.

Am auzit apoi mai multe voci neînțelese, cari erau de un accent trist și dureros, și cari au erupt într'un plîns ca hohot.

Ce însemnează toate acestea?

Visul meu fericit și-a luat alt curs?

Dar nu, căci nu visez!

Sînt deștept!

— Eu am fost ingerul tei păzitor. Tu me ureșei, me alungi de la tine. Me duc...

— Dumnezeu!... am suspinat și ca mort am cădut la pămînt.

Când m'am trezit, lângă mine am vădit ființa aceea dulce.

Dar, ah, ca me privia cu o satisfacțiune reuțăcioasă.

Ca un fulger m'i-a trecut prin cap o idee.

Am întrebat:

— Spune-mi, cum te chiamă, cine ești?

— Eu sînt: *miseria*.

Abia a exclamat cuvintele acestea grozave, și într'un moment s'a metamorfozat într'o creatură atât de hidoasă și înfloritoare, încît nu am putut zice nici un cuvînt, nu am putut face nici o mișcare.

— Ești în puterea mea absolută, a rinjit creatura hidoasă, privindu-me cu o privire satanică.

Apoi m'a cuprins în brațe...

O! nefericitul de mine!

Unde ești tu dulce inger păzitor?

De ce nu am ascultat de tine?

De ce te-am alungat?

M'ai părăsit pentru totdeauna?

Oh! vino, vino și vei fi sclavul tei!...

Alex. Țințariu.

LITERATURĂ.

Deschiderea sesiunii generale a Academiei Române. Conform dispozițiunii statutelor Academiei Române, sesiunea generală din 1904 urmând a se începe în ziua de marți 24 februarie v. (8 martie n.) președintele dl P. S. Aurelian și secretarul general dl D. Sturdza au invitat prin un circular pe toți membrii să se prezinte în ziua numită la ora 1 p. m., în localul Academiei, București Calea Victoriei 135, spre a lua parte la lucrările sesiunii.

Zile memorabile pentru Seliște și giur. În Transilvania nu este comună românească, unde progresul cultural să se fi manifestat într'un fel mai admirabil decât în Seliște de lângă Sibiiu. Cine a petrecut odată, cel puțin câteva ore, în aceasta minunată comoră, duce cu sine niște suveniri delicioase cari în veci nu se sting din sufletul lui. Un popor atât de luminat, o clasă de meseriași atât de puternică, o falangă de fruntași zeloși și, ceea ce în deosebi trebuie să accentuăm, o armonie de model ce există între toate aceste elemente constitutive, iată ceea ce a dat Seliștei un avânt atât de mare, o înflorire de care ții fală. Progresul acesta s'a manifestat în deosebi prin unele evenimente petrecute acolo în anii din urmă. Primul din aceste a fost adunarea Societății pentru fond de teatru român, ținută acolo în 1899. Acea adunare nu numai a ridicat Seliștea în rândul primelor noastre fortărețe culturale, dar totodată a ilustrat analele Societății cu pagini strălucite. Al doilea eveniment a fost vizitațiunea canonică a metropolitului Ioan Mețianu în 1901. Al treilea, sfințirea școlii din Gura-riului în 1901. Al patrulea, alegerea și instalarea protopresbiterului dr. Ioan Stroia, în 1900—1901. Al cincilea, sfințirea noului edificiu școlar din Seliște în 1903. Despre toate aceste zărele au publicat rapoarte detaliate, Dl Dumitru A. Mosora, învățător în Seliște, a adunat vocile de presă și le-a publicat în o broșură sub titlul pus în capul acestor rânduri. Prin publicațiunea aceasta a oferit niște suveniri plăcute la toți cei ce au luat parte la acele serbări, iar publicului o lectură interesantă.

Reviste noue. *Junimea Literară* se numește o nouă revistă lunară care la anul nou a apărut la Cernăuți sub direcțiunea unui comitet, editor și redactor responsabil dl Iancu I. Nistor. — *Noua Revistă Olteană*, științifică-literară, apare lunar în Craiova.

TEATRU.

Concert și teatru în Hetur. La 31 ianuarie n. s'a dat în comuna Hetur, din comitatul Târnava-mică, o serată musicală teatrală, sub conducerea învățătorului Nicolaș Hamsea. Corul a cântat două piese; apoi s'a jucat „Ruga de la Chiseteu“ de Iosif Vulcan și „Împletește despletește“ de Theocar Alexi. După teatru dans.

Plesă românească pe scena ungurească. „Ștefan vodă cel tiner“ tragedie istorică în 5 acte și trei tablouri de Iosif Vulcan, premiată de direcțiunea Teatrului Național din București și reprezentată în primăvara anului trecut în traducerea ungurească a dlui Ioan Papp pe scena teatrului Szigligety din Oradea-mare, în curând se va juca în aceeași traducere și în tea-

trul orășenesc din Lugoj de către trupa teatrală a dlui Coloman Balla, ca beneficiu al actorului Alexandru Peterdy, care anul trecut a condus punerea în scenă a piesei în teatrul din Oradea-mare și care atunci a jucat escelent rolul bătrânului hatman Arbure. La reprezentația din Lugoj este invitat și autorul.

Serată declamatorică-teatrală în Bucium. În comuna Bucium, de sub Meseș, s'a dat în seara de anul nou o serată declamatorică teatrală. S'au declamat diverse poezii; s'au jucat piesele „Idil la țară“ și „Puterea dragostei“.

Serată declamatorică în Sângiorgiul-de-pădure. Tinerimea română din Sângiorgiul-de-pădure va da la 21 februarie o serată declamatorică în sala școlii gr. or. Se vor declama poezii de Coșbuc și se vor predă monologuri de Alecsandri: Sandru Napoilă, Barbu lăutarul, Mama Anghelușa și Herșcu boccegiul. Apoi va începe dansul.

Concert și teatru în Arad. Secțiunea meseriașilor români a Asociațiunii naționale aradane va da la 8/21 februarie o petrecere populară în Casa Națională. Petrecerea va fi precedată de un concert, după care se va juca „Vlăduțul mami“.

Teatru în Ighiu. Meseriașii români din Ighiu au aranjat în duminica trecută reprezentație teatrală. S'a jucat comedia „Salon fără pat“ de Theocar Alexi și s'a declamat dialogul „Norodul și negustorul“.

MUSICĂ.

Prima excursiune a „Hilariiei“ din Oradea-mare a avut un succes escelent, despre care primim următoarele rânduri: Reuniunea de cânt „Hilaria“ din Oradea-mare, conform anunțului publicat în nrul trecut, duminică în 1/14 februarie a făcut excursiune la Leș, comună în apropierea Orădiu-marri. La orele 7³/₄ corul a plecat cu 4 trăsuri puse la dispoziție de către comuna bisericească, iar la 9 ore am ajuns la Leș. Numai decât s'a început sta liturghie la care a pontificat dl Toma Păcala protopop și parocul local Georgiu Serb. Respunsurile liturgice le-a cântat corul „Hilaria“ sub conducerea învățătorului Nicolaș Fîru din Oradea-mare. Biserica eră ticsită de publică, încât mulți au fost siliți să asculte sta liturghie d'afară. Au fost la biserică și mulți maghiari din comună, iar din comunele vecine au venit toți câți au prins de veste. Eră ceva înălțător de inimă să vezi atâta popor la biserică, pe fața multor bătrâni vedeai lacrimi de bucurie. — După prânz mulțime de popor, tineri și bătrâni s'au adunat la școală. Aici învățătorul Nicolaș Fîru a ținut prelegere despre iubirea ce trebuie să o avem față de biserică și școala română, combătând aspru socialismul incuibat așa de tare la poporul nostru — și cu deosebire în Leș — arătând cu exemple vii că socialismul nu are alt scop, decât distrugerea bisericeii și a școlii române și a lipsi poporul de conducători săi naturali, adică de preot și de învățător. După aceea a vorbit dl Mihai Popa, jurist de anul al III-lea, despre relațiunile ce trebuie să fie între popor și inteligența română. Ambele vorbiri au fost ascultate cu multă atențiune și au fost vii aplaudate. — Seara precis la 8 ore s'a început concertul cu programa anunțată deja în nrul trecut. Public foarte mult; au fost de față toată inteligența din partea locului. Au fă-

cut impresie bună asupra poporului cântecele populare, iar poesia „Noi vrem pământ“ declamată de juristul Coriolan Balta a înflăcărat inimile întregului public ascultător. Mult ris a produs și monologul comic „Niță pangen“ predat de juristul Iustin Nemet. După concert a urmat joc până 'n zori când apoi ne-am reîntors cu toții acasă. — Venitul curat al concertului a fost peste 150 coroane, care sumă s'a predat epitropiei parohiale pentru augmentarea fondului bisericii care se va edifica.

Concert în Lugoj. Reuniunea română de cântări și muzică din Lugoj aranjează sâmbătă în 7/20 februarie 1904, sub dirigența dlui Ioan Vidu, în sala mare a otelului „Regele Ungariei“, din Lugoj, un concert urmat de dans. Programul: 1. G. Musicescu: „Lelea“, cor micst. 2. Vieuxtemps: „Ballade et Polonaise“, pentru violină cu acompaniare de pian, dsoara Silvia Iorga. 3. G. Coșbuc: „Nunta Zamfirei“, declamațiune, dl Ioan Harambașa. 4. F. Campana: „Primăvara“, cor cu acomp. de pian, pe trei voci egale cu solo cântat de dna Emilia Avramescu. 5. G. Vassiliu: „Cât aș dori“, romanță solo cu acomp. de pian. Dl dr. Demetriu Florescu. 6. C. Porumbescu: a, „Imn de urare“, b, „A cădut o rază lină“, duete cu acomp. de pian. Dnele Emilia Avramescu și Elena Boeriu. 7. I. Vidu: „Negruța“, cor micst. — Acompaniamentul de pan îl susține dna Maria V. Branisce.

Serată musicală-declamatorică în Hunedoara. Tinerimea română din Hunedoara aranjează sâmbătă la 7/20 februarie a. c. reprezentațiune musicală-declamatorică cu următorul program: 1. „Cântecul marinarilor“, de Tudor cav. de Flondor, esecutat de corul vocal din Hunedoara. 2. „Prima rochie lungă“, monolog de Iosif Vulean, predat de dna Elisabeta Cioantea. 3. „La Melancolie“, de Louis Wiest, solo de violină, esecutat: de dl Ioan S. Halmăgianu. 4. „Rugămintea din urmă“, poezie de G. Coșbuc, predată de dl dr. G. Dubleşiu. 5. „Doue cântece populare“, de A. Bena, esecutate de corul vocal din Hunedoara. 6. „Popa și pungașul“, anecdotă populară de T. Speranță, predată de dl C. Dima. 7. „Cisla“, operetă comică cu soli de C. G. Porumbescu, esecutată de corul vocal din Hunedoara. După reprezentațiune dans.

Concert în Poiana. Corul vocal din Poiana de lângă Sibiiu a dat în duminica trecută un concert popular în edificiul școlii, cântând compoziții de Șorban, Vidu, Musicescu și Porumbescu.

Concert în Borgo Prund. Tinerimea română din Borgo-Prund a arangeat acolo în 12 l. c. o serată declamatorică-musicală, după care urmă dans.

Concert în Zlatna. Inteligența română din Zlatna a dat acolo în 2/15 februarie concert cu concursul corului bisericesc din Zlatna. După concert, dans.

Concert musical și declamatoric în Gherla. Senatul școlar gr. cat. din Gherla a aranjat la 14 februarie n. concert musical și declamatoric.

Serată musicală-declamatorică în Abrud-sat. Duminica trecută s'a aranjat în Abrud-sat, în localul școlii gr. or. române, o serată musicală-declamatorică, urmată de dans.

Succesul compositorului Enescu. Genialul compositor tiner, dl George Enescu, care își completează studiile la Paris, a obținut premiul de 600 franci, oferit de revista „Musica“ de acolo pentru cea mai bună piesă musicală.

PICTURĂ.

Expoziția pictorului Grigorescu la București în Ateneul Român atrage în continuu lume multă. Multe tablouri s'aș vândut. Între cumpărători este și poetul Vlahuță, care are o galerie de opere ale marelu maestru.

Un pictor din popor. „Poporul Român“ serie că duminică în 11/24 ianuarie s'a făcut sfințirea unui nou steag în comuna bisericească gr. or. din Secaș (cotul Caraș-Severin). Steagul de o rară frumsețe e lucrat de Nicolae Vucu plugar. E minunat acest frumos steag, lucru esit din mâinile unui om ce poartă opineă. Toată lumea s'a minunat de marele lui talent și e om fără nici o școală, numai de la natură învățat. Econom cu stare bună și de aceea îi recomandăm să continue pe această cale, pentru că poate ajunge departe.

C E E N O U ?

Hymen. Dl *Nicolaiu Radu*, funcționar la percepția de dare din Timișoara, s'a cununat cu dsoara *Mariți Onițiu* în Sibiiu. — Dl *Nicolaiu Crăciun*, v. notar în Tohanul-vechiu, s'a logodit cu dsoara *Rhea Sylvia Ungur* din aceeaș comună. — Dl dr. *Valeriu Gaița* și dsoara *Catița Ghibu* s'aș logodit în Ciacova. — Dl *Aurel Popovici*, ales preot în Racovița și dsoara *Ersilia Iorgovan* din Tievaniul-mic, s'aș logodit. — Dl *Constantin Oncea* candidat de preot și dsoara *Valeria Aron* s'aș cununat în duminica trecută în biserica gr. or. din Laslaul-român. — Dl *Ioan Vlasiu* și dsoara *Adriana E. Corcheș* s'aș cununat în duminica trecută în biserica gr. or. din Cămpeni.

Al doile bal la palatul regal din București s'a ținut la 11 februarie n., cu un număr mai restrins de invitați. Au luat parte miniștrii cu doamnele, înalții funcționari ai statului, ofițerii superiori și numeroase persoane din elita societății bucurescene. Regele, regina împreună cu principele Ferdinand și principesa Maria aș apărut în bal la orele 10 și jumătate. Soveranii s'aș întreținut mai mult timp cu invitații. La cadrulul de onoare aș luat loc principele Ferdinand și principesa Maria și corpul diplomatice.

Jubileul de 25 ani al societății academice „Junimea“ din Cernăuți în săptămâna trecută a reușit foarte splendid. Aș luat parte prințul Hohenlohe, mitropolitul și tot clerul, toată aristocrația bucovineană, în frunte cu br. Hurmuzache, cav. Flondor, Grigorcea și alții. Aș vorbit între alții: dl Novacovici, reprezentantul societăților din Viena; dl Moldovanu, din Pesta, din partea transilvănenilor, oferind și o coroană de stejar; dl Bosianu, din partea societății Carpatine; dl Covata, îmbrăcat în costum macedonean, a ținut o frumoasă cuvântare din partea macedonenilor, oferind „Junimei“ o coroană de lauri. S'a dat un bal care a reușit în mod admirabil. Aș luat parte la el toți reprezentanții, dl Florescu, secretarul Ligei culturale, precum și prințul Moruzi, Leon și Ion Ghica.

Un nou profesor. Așăm din „Tribuna“ că profesor de limba română în seminariul din Arad, în locul reposatului Ioan Petran, a fost numit dl Sever Secula, referent școlar.

Un nou inginer român. Dl Ștefan Andrei, absolvent al institutului tehnic din Budapesta, a făcut decurând acolo examen de inginer de mașini.

Carneval. La Lipova tinerimea română aranjează la 8/21 februarie bal în sala otelului „Arhiducele Iosif“.

Necrolog. *Teodor Lazar*, Nestorul avocaților români, fișe emerit al consistoriului gr. or. din Oradea-mare, un membru simpatic al societății române oradane, după o viață laborioasă pe terenul justiției și pe cel bisericesc-scolar, atingând o rară vârstă și bucurându-se de calmul bătrâneții fericite, s'a stins din viață în mijlocul stimei și dragostei obștești. — Familia decedatului a dat următorul anunț funebral: Văd. Teodor Lazar născ. Iuliana Papp ca consoartă, Cornelia Lazar ca fiică cu soțul dr. Demetriu Kiss și fiicele Eleonora și Valeria, dr. Aurel Lazar ca fiu cu soția Valeria Feier și fiul Liviu, în numele lor și al consăngenilor anunță adormirea în Domnul a iubitului soț, părinte, bunic și consăngean *Teodor Lazar* avocat și fișe emerit al consistoriului gr. or. din Oradea-mare întâmplată la mează-noapte în 16 februarie a. c. în anul 86 al etății și 45 al căsătoriei, provădit fiind cu sf. taine. Osămintele scumpului defunct se vor înmormânta în cimiteriul din Olosigul Orașii în 18 februarie a. c. d. m. la 2¹/₂ ore, iară sf. liturghie pentru odihna sufletului repausatului se va celebra în 20 februarie dimineața la 8 ore. Oradea-mare, 17 februarie 1904. Fie-i țărâna ușoară și memoria binecuvântată! — În mormântarea a fost o imponentă manifestație de stimă a publicului oradan,

luând parte elita orașului fără deosebire de limbă și religie. A pontificat Pr. Cuv. Sa vicarul Vasiliu Mangra, asistat de Rds. dn protopresbiter Toma Păcala și alți preoți. Cântările funebrele au fost cântate de corul tinerimei române sub conducerea învățătorului Nicolaș Fîru. Apoi coșciugul ridicat de foștii colegi ai repositului, a fost dus la carul mortuar și cortegiul, petrecut de lume multă, a pornit spre cimiter, unde s'au făcut ultimele onoruri. În veci amintirea lui!

Cel ce își iubește grădina și vrea să aibă cele mai frumoase flori și cele mai bune legume, să-și cumpere semănțe din semănțeria c. și r. de curte a lui Edmund Mauthner în Budapesta, strada Rottenbiller 33; aceasta firmă la cerere trimite gratuit prețul-curent de 266 pagine bogat ilustrat. Acesta conține afară de semănțele bine cunoscute în toată lumea, în deosebi niște interesante și surprinzătoare noutăți de legume și de flori.

Călinarul săptămânei.

Dum. lăsat. de brânză v. 4, Ev. inv. 4, Ev. lit. Mat. c. 6, st. 14—21

Ziua sapt.	Călinarul vechiu	Călin nou
Duminică 8	*Teodor Strat.	21 Valentin
Luni 9	M. Nicefor	22 Urb., Petru
Mărti 10	M. Haralampie	23 Romana
Mercuri 11	M. Vasiliu	24 Zi visectă
Joi 12	P. Meletie	25 Matiau
Vineri 13	M. Martin	26 Valbarg
Sămbătă 14	P. Auxențiu	27 Alesandru

Proprietar, redactor răspundător și editor: **IOSIF VULCAN.** (STRADA ALDĂS NR. 14/2965)

BIHOREANA

institut de credit și economii
societate pe acții

în ORADEA-MARE.

Capital social 600.000 coroane.

1. Primește bani spre fructificare pe lângă libele de depuneri, sau în cont curent și după banii depuși spre fructificare plătește interese de 4¹/₂%. Darea după interesele de depuneri o plătește institutul.

2. Acoardă împrumuturi hipotecare.

3. Acoardă împrumuturi simple țărănești pe obligațiuni cu caventați (credite personale țărănești.)

4. Escomptează cambii (polițe), efecte și pretensiuni sigure către casse publice cu scadențe fixe.

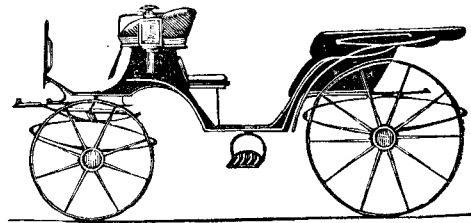
5. Acoardă împrumuturi pe lângă amanetare de efecte (lombard).

6. Acoardă credite cambiale și de cont curent cu acoperire hipotecară, sau de alta natură.

7. Îngrijește afaceri economice și tot felul de afaceri de bancă.

2—12

Directiunea.

LEOPOLD BODÁNSZKY fabricant de trasuri

Oradea-mare, strada Szilágyi Desső,

lângă teatru, casa proprie.

Cu onoare aduc la cunoștința onor. public, că în localul fabricii mele, țin un

magazin de tot felul de trasuri noue

cu prețuri foarte moderate.

Fabrica mea se angajează la ori ce lucrări de faurărie, rotărie, satlerie și de lucire, precum și la ori ce renovări.

Cu stimă

Leopold Bodánszky

(5—10)

fabricant de trasuri.